

APOŠTOLSKÝ LIST
SV. OTCE PAVLA VI.

Ctihodnému bratru
Františku Tomáškoví,
Apoštolskému Administrátoru pražskému,
PAVEL P. P. VI.

Ctihodný bratře,
pozdrav a Apoštolské požehnání!

Ačkoliv zbožný duch má vždy hlásat boží dobrodiní a připomínat si chválou původce přijatých darů, přece ještě větším důvodem ke vzdání díky Bohu jsou chvíle, kdy jednotlivé církevní oblasti si uvědomují v určitých dobách slavnostnějším způsobem svůj vznik. To se nyní týká slavného církevního obvodu pražského, který za Tvého vedení, Ctihodný bratře, si připomíná tisíc uplynulých let, kdy byl našim předchůdcem, Benediktem VI. vzácné paměti, založen v r. 973.

S otcovskou láskou, kterou k vám máme, chceme se podílet na vaší radosti a tímto listem téměř jako osobní svou přítomností vám blahopřát, posílit a utvrdit vás ve víře a dobrých předsevzetích.

Tomu, kdo pročítá církevní dějiny, je zřejmé, jak prozřetelnostní a spásný čin bylo založení tohoto stolce. Byl prospěšný jak evangeliu Kristovu, tak samotné veřejné pospolitosti. Neboť — a to budiž nehynoucí vaší chválou — vzácné ono dědictví, které slovanským národům bylo dáno svatými Cyrilem a Metodějem, bylo u vás nejen posvátně chováno, nýbrž i kvetlo skvělými činy jak uvnitř, tak i mimo hranice této diecéze. Není naším úmyslem vyvolávat nyní vzpomínky

míte s oním tajemným Božím rozhodnutím, totiž o Kristu“.

(Kol 2, 2)

K přijetí těchto milostí velmi rádi udělujeme Tobě, Ctihodný bratře, všem kněžím arcidiecéze, ctihodným sestřám i všemu křesťanskému milovanému lidu Apoštolské požehnání.

Dáno v Římě u sv. Petra dne 10. dubna 1973,
v desátém roce našeho velekněžského úřadu.

na slávu pražské arcidiecéze. Je dostatečně živá ve vašich myslích. Sluší však vzpomenout nádherných květů svatosti u vás z církve vzešlých, zvláště sv. Vojtěcha a sv. Jana Nepomuckého, vzrůstu vzdělanosti a rozkvětu země šťastně u vás započatých. Sluší konečně vzpomenout dlouhé řady skvělých a pečlivých pastýřů, jejichž neochvějná víra a síla ducha dosud světle ozařuje nejen všeobecnou církev, ale i vaši vlast.

Máte tedy proč vzdávat nesmrtelné díky Bohu, od něhož pochází vše dobré. Při vzpomínce na počátky církve u vás máte důvod pevně se držet předsevzetí křestanské víry, vydávat svědectví jejím spasitelným příkázáním v mravech i jednání, a to jak jednotlivci, tak i v rodinách i v celém společenství. Je totiž třeba, aby víra, „pevné přesvědčení o věcech, které dosud nevidíme“ (Žid 11, 1), ústy vyznávaná, prokazovala se i skutky v životě, jak výtečně píše sv. Augustin: „Nejen tvůj hlas ať zaznívá chválou Boha, ale ať tvé činy jsou v souladu s tím hlasem. Když zpíváš, někdy se odmlčíš. Životem však zpívej tak, abys nikdy se neodmlčoval.“ (Enarr. in Ps. 146, 2)

Proto si velmi přejeme a prosíme vroucně Boha, abyste z této slavnosti s nadpřirozenou milostí sklízeli hojnou žně v dobrých skutcích, aby zůstalo uchováno svaté dědictví vašich otců a církev u vás vzkvétala plností života. Odtud čerpejte podnět k provádění obnovy křestanské dokonalosti, začaté II. vatikánským koncilem, o kterou se chvályhodně snažte. Ať je mezi vámi bratrský duch. Ať se posiluje pevnější církevní kázeň. Ať roste počet kandidátů kněžství a jejich ctnost. Ať svatost mravů zdobí rodinná soužití. Ať se víc a víc upevňují těsné svazky, které vás spojují se Stolcem Petrovým. Tak napodobíte i příklady svých předků a církev vaše vejde šťastně do nového věku, hodného dřívějších dob.

Ať je vám nápomocna blahoslavená Panna Maria, kterou tak vroucně ctíte v chrámech na Svaté Hoře a ve Staré Boleslavi jako ochránkyni a oporu svého lidu a v níž důvěra vaše nikdy nebyla zklamána. Ať vás ochraňují nebesští patronové sv. Václav a sv. Jan Nepomucký, abyste vždy byli naplněni nebeskou útěchou, „aby vás pevně pojila láska a abyste úplně a pronikavě vníkali do všeho tím, že se dobře obezná-

Ideenskizze

BOHEMIA SACRA

1. Anfänge des Christentums

Die Missionierung Mährens, die Taufe Boriwojs, die ersten christlichen Zentren, die ersten Martyrer und Heiligen, die Gründung des Bistums Prag.

2. Die Geschichte des Bistums Prag

Historische Entwicklung, Statistisches, Interregnum, die neuen Diözesen, das Verhältnis zu den Nachbarn, grosse Bischöfe und Erzbischöfe.

3. Die Landespatrone

Geschichte und Legende, Bedeutung für das Nationalbewusstsein, Darstellungen in der Kunst

4. Reformatoren, ~~und~~ Reformation und Gegenreformation

Jan Hus, die böhmischen Brüder, Luther und Böhmen, die Gegenreformation, die Aufklärung und der Josefinismus, Los von Rom und die tschechoslowakische Staatskirche, zur Situation nach 1945

5. Missionare und Theologen

Bedeutende Einzelpersönlichkeiten

6. Zur Geschichte der Orden in Böhmen

Aufgaben und Bedeutung der einzelnen Orden

7. Volksfrömmigkeit

Wallfahrten, Volksbrauch, Volkskunst, Aberglauben

8. Religion und Kunst in Böhmen

Ausgewählte Beispiele aus allen Epochen und aus den verschiedensten Bereichen der Künste (Bildende Kunst, Musik, Theater, Architektur, Dichtung etc.)

Zu den einzelnen Kapiteln Tafeln - in Format und Ausstattung angelehnt an "Barock in Böhmen".

Vorschlag Prof. Seibt

BOHEMIA SACRA

12.1.1970

Vorwort der Bischöfe

Prag und Regensburg: Staber-Bartunek

- I. Geschichte (Organisation und Politik)**
- Mönche)
  - Bischöfe)
  - Laiken (14. und 15. Jhdt.)) F. Seibt
  - Stände)
  - Thron und Altar)
  - Kirche und Demokratie H. Lemberg
- II. Ecclesia magistra:**
- Liturgie und Schrift(lichkeit), Mission von oben Oldrich Kralik
  - Predigt und Volkssprache - Seelsorge und Frömmigkeit Kadlec
  - Kirche als Konfession - Disziplin und Propaganda Ivo Koran
  - Religion und Wissenschaft - Aufklärung und Anti-Modernismus E. Winter
  - Nationalismus als Ersatzreligion B. Lemberg
- III. Die großen Einzelnen - Heilige - Ketzer**
- Renouveau catholique A. Heidler
- IV. Kirche und Kunst**
- Architektur - Plastik - Malerei Ch. Salm
  - Literatur Kopecky?
  - Musik
  - Volkskunst Kallista
- V. Die Kathedrale - St. Veit zu Prag**
- Katrba

- 4 Liste für BOHEMIA SACRA nach der Besprechung vom 12. 1. 1970 bei Prof. Seibt, mit Dr. Salm und Dr. Hezogenberg.

Liste für BOHEMIA SACRA nach der Besprechung vom 12.1.70 bei Prof.F.Seibt, mit Dr. Salm und Dr. Herzogenberg

973 - 1973

Vorwort der Bischöfe Tomaschek, Graber, Volk.

	Staber und
I. Geschichte:	Zdenek Dittrich
1) Anfänge des Christentums	Prof.Fiala (Hollar Prag)
2) Das Bistum Prag	J.Ersil (Prag)
3) Das Erzbistum Prag: 1344-1561	Prof.Kadles (Prag)
das barocke Erzbistum	
des 19.Jhdt.	
1918 - heute	H. Lemberg, Köln
II. Geistige Entwicklung:	
4) Die mittelalterliche Kirche	P.Hielsch, Tübingen
5) Die Glaubenskämpfe	F.Seibt, München
6) Katholische Erneuerung	Ivo Koran, Prag
7) Aufklärung und Moderne	E.Lemberg, Wiesb.
8) Katholische Erneuerung	A.Heidler, München
III. Gestaltende Kräfte:	
9) Mönchtum und Ordensgemeinschaften	Koudelka, Rom
10) Grosse Männer der Kirche - Heilige - Ketzler	
(kleine Einzeldarstellungen von I.Görres, E.Winter, B.Menzel, A.Huber, J.Sladek, A.Waldstein u.a.)	
Kindermann, Schwarzenberg, Doskocil, Mühlberger	
IV. Kirche und Kultur:	
11) Volksfrömmigkeit	Kallista, Prag
12) Literatur	Kopecky?, Prag
13) Musik	
14) Hauptwerke der kirchlichen Kunst	Salm, München
15) Der St. Veitsdom zu Prag	Kotrba, Prag
Heilige etc.:	
Ludmila, Wenzel, Adalbert, Prokop, Joh.v.Nepomuk, Joh.N.Neumann, sel.Agnes v. Böhmen, Hus, Comenius, Rautenstrauch, Opitz, Schwarzenberg, Balbin, Bolzano, Beran, Chelcicky	

*Goldschieder
und sein Symphoniker
Schüler*

- 1 -

Informationen zu BOHEMIA SACRA – für Josef Svoboda

1) Johanna v. Herzogenberg in einem Brief an P. Angelus Waldstein
Aus einem (handschriftlichen) Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 21. 9. 67:
Erste Darstellung der Konzeption:

Die wissenschaftlichen Prachtbände wie „Barock in Böhmen“, dem jetzt „Gotik in Böhmen“ folgt, sind für mich mehr Redaktionsarbeit. Es gibt sicher noch viel zu tun, aber die Frage stellt sich anders: Was sollen jetzt unsere Reisen? Nur Besuche, nur Wiedersehen von Menschen und Häusern, nur Einführen der anderen, die es noch nicht so kennen? – Muss jetzt nicht, wieder auf Risiko freilich, etwas Neues getan werden? Aber was? (...) Ich habe aber einen anderen großen Plan, den wir ins Auge fassen sollten, der eben verantwortlich ist, auf weite Sicht!

1973 Jahrtausendfeier!

Ich dachte mir eben ein Gemeinschaftswerk aus, das vielleicht drüben mangels Kräften, auch wenn es bis dahin besser sein sollte, nicht geschrieben werden kann:

Kirche und Klöster in Böhmen und Mähren.

Ein reich bebildertes Prachtwerk, des Anlasses würdig, mit zusammenfassenden Beiträgen zur Kirchengeschichte (eigentlich dürfte man ja nur Böhmen nehmen, da Mähren älter!), zu den einzelnen Orden, zu den Problemen der Reformen (Hus, Böhm. Brüder, bis zur Tschechoslowakischen Kirche); ich könnte bis dahin meine Wallfahrtsorte beisammen haben etc. Was hältst Du davon? Jedenfalls ist es gut, dass unser Pulver noch nicht bei Weidlich in den miesen Bänden verschossen ist! –

Viele Probleme, und vor allem die Frage, wie geht es weiter, was können wir tun, Neues, Weiterbauendes, oder sollen wir eine kleine Wartezeit einlegen? Jedenfalls sollten wir aber arbeiten, immer an der Sache bleiben. Natürlich auch nicht den menschlichen Kontakt verlieren, sondern weiterbauen. –

Ich schlage vor, dass wir uns in den Weihnachtstagen mal mit Ernst treffen, bei Sophie, mit Ludwig und Elisabeth und Onkel Christian, eventuell dem Thienen, der die Arbeit über die Industrialisierung und den Anteil des Adels daran, schreibt. –

Ich mache jetzt mein Buch über den Böhmerwald und dann wahrscheinlich die Übersetzung einer Sammlung von sehr reizenden Erzählungen aus der Kleinseite. Vielleicht Erinnerst Du Dich daran, dass bei Josef und Netti die Rede von der Geschichte war: die alte Fürstin und das Lovable (ein Wäschestoff altmodischer Art).

Ob und wie alles mit Deinen vielfältigen Aufgaben in Ettal verbunden werden kann, das liegt ja wohl hauptsächlich an Deinen Kräften.

Freute mich sehr über Eure Karte aus Prag mit all den lieben Grüßen.

Leb wohl! Alles, alles Liebe

Deine Johanna

|| Beilage (Kopien): Brief von Johanna v. Herzogenberg an P. Angelus vom 18. 10. 1967
(2 Seiten) und „Ideenskizze“ zu BOHEMIA SACRA (1 Seite)

Zitate aus Briefen von Johanna Herzogenberg an P. Angelus 1970-72

Aus einem Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 10. 1. 1970

(...) Bohemia sacra: Seibt fragte mich in dem Gespräch, was nun eigentlich mit der geplanten Arbeit sei. Es blieb alles liegen, weil der Regensburger Kirchenhistoriker nichts getan hat, auch die Kontakte mit dem tschechischen Kollegen, den er besuchen wollte, nicht aufnahm etc. Wir werden also von hier aus anfangen. Könntest Du mitarbeiten? Ich lege Dir die Themen vor – ein Jahr ist Zeit, oder etwas mehr, aber 1972 muss das Buch da sein. Schreib bald darüber, was Dich interessieren würde.

Aus einem Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 19. 2. 1970

(...) Ich habe auch bei Ferdinand Seibt, der von Deinem Vorschlag für die Bohemia sacra sehr angetan war, den Vorschlag unterbreitet, einmal nach Ettal zu fahren.

Aus einem Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 29.6.1970

(...) Nun zur Bohemia Sacra. Seibt hat sich sehr in die Sache gestürzt und bereits eine Unmenge von Einladungen ausgeschrieben. Ich lege Dir einen Brief bei, ebenso wie den letzten Entwurf der verschiedenen Kapitel. Ich selber möchte das von Dir vorgeschlagene „Heiligtümer und Schätze“ übernehmen. Und was wirst Du denn machen? Bei den großen Einzelnen ist noch mancherlei offen, ebenso die Schulen, und das ganze Stück vor Kotrbas Kathedrale, nämlich Patrozinien, Volksfrömmigkeit, Nachbarschaft. Aber schreib mal überhaupt, wie Dir diese letzte Fassung gefällt. (...)

Aus einem Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 1.11.1971

(...) Fahre übermorgen nach Bonn in den verschiedensten Angelegenheiten des Vereins. Auch Bohemia Sacra. – Seibt lässt Dir sagen, dass Du ruhig den Leitmeritzer Bischof Waldstein nehmen kannst, wenn er wichtig ist, und vor allem käme auch etwas von den Problemen der neugeschaffenen Bistümer vor---(...) Morgen gehe ich zu Bachmann, meinen Beitrag für die Bohemia Sacra mit dem seinen abstimmen.

Aus einem Brief von Johanna Herzogenberg an P. Angelus vom 31.12.1971

(...) Wir werden im neuen Jahr unsere Bohemia Sacra vorbereiten und sehr weit, so hoffe ich, bringen – ich freue mich auf dieses neue Werk, ich freue mich auf die neue Arbeit und ich freue mich, dass Du an vielen Stellen des Weges dabei sein wirst.

---

2) Zur Position des Adalbert Stifter Vereins

*Beilagen: Franz Haibach, (Mitbegründer des Vereins) Nachruf im Mitteilungsblatt des Adalbert Stifter Vereins 1958 (Autor nicht angegeben)
4 einzelne Seiten aus dem Mitteilungsblatt des Adalbert Stifter Vereins 1958-85*

---

3) Besprechung des Buches

Aus dem Geleitwort des Herausgebers Prof. Ferdinand Seibt, letzter Absatz:

Dr. Johanna von Herzogenberg hat besondere Verdienste um das Buch: ohne ihren unermüdlichen Elan wäre es nicht wirklich geworden. Sie führte die ersten Verhandlungen und fand dankenswerte Unterstützung bei den Bundesländern Nordrhein-Westfalen, Bayern und Baden-Württemberg, vor allem aber bei der Deutschen Bischofskonferenz, deren Förderung entscheidend war.

Beilage: Franz Peter Künzel (Mitarbeiter), Erstes Echo auf BOHEMIA SACRA; im Bayerischen Rundfunk, gedruckt im Mitteilungsblatt des Adalbert Stifter Vereins Januar 1975 Nr.1/XXIII Januar 1975

Johanna Herzogenberg in BILDERBOGEN, Aus meinem Leben (1999), S. 201-202

(...) Zwei Jahre später erschien – wie durch ein Wunder – die BOHEMIA SACRA, die Festschrift zur Tausendjahrfeier der Diözese Prag. Dem Herausgeber war es gelungen, Tschechen und Deutsche und Juden für eine Gesamtdarstellung der religiösen Situation in Böhmen über eine Zeit von tausend Jahren, über ein Millennium, zu gewinnen – hier im Westen, aber was noch viel wichtiger war, auch im Lande selbst. Das erforderte dort viel Mut, denn seit 1968, dem Einmarsch der Russen und ihrer Helfershelfer, waren die Kontakte nach dem Westen wieder unter schärfster Kontrolle. Redaktion und Bildauswahl hatte ich zu besorgen, auch war der Verlag meiner Freunde in Düsseldorf, L.Schwann, zur Herausgabe

gewonnen worden. So erschien der prächtige Band mit 32 Beiträgen pünktlich zum Jubiläum, das in Prag selbst nicht gefeiert werden durfte. Bonn hatte eine Förderung ausgeschlossen, drei Bundesländer halfen, Baden-Württemberg, Nordrhein-Westfalen und Bayern, aber vor allem die deutsche Bischofskonferenz, das heißt, Kardinal Döpfner. Er hatte sich sogleich, als wir ihm den Plan vortrugen, dafür eingesetzt, und der heutige Bischof von Hildesheim, Josef Hohmeyer, hat in freundschaftlicher Weise und an dem Projekt persönlich interessiert, bei der Abwicklung der Sache geholfen. (...)

---

4) Information zu Prof. Ferdinand Seibt und Baronin Herzogenberg

Beilagen: a) P. Angelus Waldstein „Das neue Lied“, Predigt beim Requiem für Ferdinand Seibt, gedruckt in *Stifter Jahrbuch Neue Folge Band 17 2003 S. 239-243*

b) *Nachrufe am 10.4.2003 in Frankfurter Allgemeine und in Süddeutsche Zeitung sowie Rezension seines letzten Buches in Süddeutsche Zeitung vom 10.4.2003*

c) Peter Becher (Nachfolger als Geschäftsführer des Adalbert Stifter Vereins): Abschied von „unserer“ Baronin / Bergen 3. März 2012, gedruckt in *Stifter Jahrbuch Neue Folge Band 26 2012 S. 191-195*

28.18

Lieber altvertrauter Freund Josef Svoboda,
was ich bisher an Spuren zur BOHEMIA
SACRA gefunden habe, das scheint ich
sehr gerne.

Von den tschechischen Mitarbeitern haben
einige unter Pseudonym geschrieben, da kann
ich nichts beitragen. Von den deutschen Au-
toren lebt möglicherweise nur noch Franz
Machilek, die Adresse habe ich noch nicht.
„Václav Svoboda“ ist Dein Onkel Alexander
Heidler.

Johanna hatte die Idee und arbeitete in
Lektüre, Korrektüre usw. an der Gestaltung,
Prof. Seibt hat sich ganz für das Werk en-
gagiert. Ob in seinen Nachlass mehr zu finden ist?
Rezensionen des Werkes gab es sicher mehr, als
ich besitze. Da muss ich noch viele Zeit-
schriften durchsuchen.

Vielleicht kann ich noch weitere Funde entdecken.

Ernst-Wolfgang Schnitzler heiltes 12. August

R U H R - U N I V E R S I T Ä T B O C H U M

HISTORISCHES INSTITUT
Prof. Dr. Ferdinand Seibt

463 BOCHUM-QUERENBURG
BUSCHEYSTRASSE, GEBÄUDE IA
TEL. (02321) 399.2650
TELEX 0825860

DEN 14. Mai 1970

Sehr geehrter Herr Kollege,

im Jahr 1973 kann die Erzdiözese Prag auf tausend Jahre ihrer Geschichte als selbständiger Organisationskörper im Gefüge der römisch-katholischen Kirche zurückblicken. Für dieses Jubiläum wurde hier eine Festschrift geplant und ich habe mich bereit erklärt, die Herausgabe eines solchen Gemeinschaftswerkes zu übernehmen. Ich wende mich deshalb an Sie und bitte um Ihre Mitarbeit.

Der Sammelband, ich sagte es schon, gilt einem Jubiläum der Kirchenorganisation. Aber ich denke mir, ein solches Jubiläum sollte heute nicht in konfessionellem Eifer gefeiert werden, sondern aus dem Respekt einer tausendjährigen Geschichte unter weitreichenden Gesichtspunkten. Da scheint es sinnvoll, die große Vergangenheit der Prager Kirche sozusagen ökumenisch zu betrachten und in voller Anerkennung der gewaltigen gesellschaftlichen und kulturellen Wirkungskraft, die in Kirche und Welt, in dieser und in anderen kirchlichen Gemeinschaften, in machtpolitischen ebenso wie in ideengeschichtlichen Zusammenhängen sichtbar geworden ist. Es gilt also nicht, eine Bilanz in konfessionellem Rahmen zusammenzustellen, sondern die gewaltigen Auswirkungen des Christentums in einer der wichtigsten mitteleuropäischen Kulturlandschaften abzuschätzen.

Nicht alles, was sich unter diesem weitergespannten Aspekt beobachten läßt, blieb auf der Bühne, welche die kirchliche Organisation um den Prager Mittelpunkt abgesteckt hatte; vieles verließ den unmittelbaren Zusammenhang des Kirchlichen und wurde zum Gegenstand säkularer Weiterwirkung, und nicht wenig verfestigte sich und wuchs als Widerstand gegen diese Kirche, nahm deshalb sogar das Verdikt der Häresie auf sich und trat in Konkurrenz und Widerstreit zum kirchlichen Aufgabenbereich. Wieder anderes mengte sich umgekehrt in die kirchlichen Wirkungsbereiche aus Vorstellungen, die dem christlichen Auftrag ferner liegen und wurde dennoch von der Kirche aufgegriffen, weil sie sich auch zu solchen Hilfe-

stellungen verpflichtet wurde, deren Engagement wir heute nicht mehr verstehen. Dennoch gehört es zum weiteren Begriff der kirchlichen oder der christlichen Wirksamkeit. Deshalb scheint mir bei dieser Gesamtdarstellung die Geschichte der Diözese und Erzdiözese Prag nicht so wichtig wie die Geschichte des böhmischen Christentums, und dieses Christentum wieder nicht in voller Breite verstanden ohne Hussiten und Brüderunion, ohne das Echo der nationalen und der sozialen Ideologien. Anschaulich sollte auch das alles in einem solchen Bande werden, was die Kirche ursprünglich als Trägerin und Lehrmeisterin der antiken Mittelmeerkultur in das nördlichere Europa trug und was die Museen auch der böhmischen Länder füllt: Schrift und Architektur, Plastik und Liturgie, die Kunst des Lesens am Anfang und die Organisation der Wissenschaften in späteren Jahrhunderten.

Mit Ihrer Hilfe, sehr geehrter Herr Kollege, soll ein so weitgreifendes Bild versucht werden. Wie jede Gemeinschaftsarbeit, so hängt auch diese schließlich davon ab, alle Kräfte nach einem Plan zu richten. Dieser Notwendigkeit bin ich mit dem beiliegenden Entwurf gefolgt. Er beansprucht nicht die einzig mögliche Zusammenstellung, aber für den weiteren Fortgang des Unternehmens ist er nun einmal wichtig. Für neue Anregungen dazu bin ich jederzeit dankbar, in der Hoffnung, sie auch im Fortgang des Unternehmens noch berücksichtigen zu können. Anstelle traditioneller Kategorien habe ich diesem Entwurf nichts anderes als eine Komposition von Auffassungen zugrunde gelegt, die mir in neueren und wahrscheinlich auch in Ihren Arbeiten begegnet sind. Es ging mir darum, einen unpathetischen, einen sachlichen Rahmen für die Darstellung zu entwerfen, der keiner besonderen Prämissen bedarf und sich dennoch als eine Summe alles dessen verstehen kann, was der Titelbegriff besagt: Bohemia sacra.

Ich bitte Sie nun, meinen Entwurf zu prüfen. Ich habe angemerkt, in welchem Abschnitt des Gesamtwerkes ich um Ihre Mitarbeit bitte. Ich wäre herzlich froh, wenn Sie sich dazu bereithätten. Auch die Herren Bischöfe von Prag und von Regensburg sind von dem Unternehmen unterrichtet und haben ihr Interesse daran ausgesprochen. Das Werk soll zunächst bei einem Münchner Verlag in deutscher Sprache erscheinen. Alle anderen organisatorischen Einzelheiten will ich Ihnen gerne mitteilen, wenn mir Ihre wertvolle Zusage vorliegt.

Mit vorzüglicher Hochachtung

Edmund R.

Mitarbeitervertrag

Zwischen

Herrn Pater ~~Dr.~~ Graf von Waldstein, Abtei Ettal

als Verfasser

und

der Firma L. Schwann Verlag in Düsseldorf

als Verleger

wird folgender Vertrag geschlossen:

§ 1

Der Verfasser liefert zur Veröffentlichung in einem von Herrn Professor Dr. Ferdinand Seibt herausgegebenen Sammelband

"Bohemia Sacra"

einen von ihm verfaßten Beitrag mit dem Arbeitstitel

Akademien und gelehrte Gesellschaften

und überträgt dem Verleger das alleinige und unbeschränkte Verlagsrecht an seiner Arbeit für alle Auflagen und Ausgaben. Er steht dafür ein, daß er allein berechtigt ist, über das Urheberrecht an dem Text zu verfügen und daß er das Verlagsrecht vorher weder ganz noch teilweise anderweitig vergeben hat.

§ 2

Gleichzeitig räumt der Verfasser dem Verleger die Verwertung folgender Nutzungsrechte an seinem Beitrag ein:

- a) die Übersetzung, Übertragung, Bearbeitung in andere Sprachen und Fassungen,
- b) den ganzen oder teilweisen Abdruck in fremden Verlagserzeugnissen,
- c) den Abdruck in Sammlungen für den Kirchen-, Schul- und Unterrichtsgebrauch,
- d) die ganze oder teilweise Wiedergabe in besonderen Verfahren, wie fotomechanischer Nachdruck, Fotokopie, Mikrokopie, sowie durch Bild- und Tonträger,
- e) die Vermietung durch öffentliche und gewerbliche Büchereien,
- f) die öffentliche Wiedergabe des Werkes,
- g) die Sendung des Werkes oder von Werkteilen in Rundfunk und Fernsehen,
- h) die Lizenzvergabe an andere, vor allem ausländische Verlage.

Der Verfasser tritt alle mit diesen Rechten zusammenhängenden Ansprüche auch insoweit dem Verleger ab, als diese erst durch eine Änderung des Urheberrechtsgesetzes geschaffen werden.

§ 3

Der Verfasser verpflichtet sich, bei seiner Arbeit die ihm vom Herausgeber erteilten Anweisungen zu beachten in Bezug auf

- a) das Thema bzw. die thematische Abgrenzung des Beitrags,
- b) den wissenschaftlichen Apparat, die Anmerkungen und das Literaturregister,
- c) die Beschaffung der seinen Beitrag illustrierenden Bildvorlagen,
- d) den Umfang, der ~~600 bis~~ ~~Seiten Text (1 Seite = 35)~~ Zeilen x 60 Anschläge in Maschinenschrift) und höchstens Bilder betragen soll,
- e) den Ablieferungstermin für das Manuskript, das bis zum 31. Dezember 1971 an den Herausgeber geliefert werden soll.

§ 4

Der Verfasser hat das Recht und die Pflicht, die Fahnenkorrektur und Bogenrevision ohne besondere Vergütung vorzunehmen. Für Manuskriptänderungen, die auf Wunsch des Verfassers nachträglich im Satz vorgenommen werden, haftet der Verleger nur bis zu einem Betrage, der 10% (zehn Prozent) des Satzpreises entspricht. Etwaige Mehrkosten hat der Verfasser zu tragen, Die vom Verfasser erteilte Druckerlaubnis gilt als Genehmigung etwa erfolgter Manuskriptänderungen.

§ 5

1. Der Verfasser erhält als Honorar für seinen Beitrag einschließlich etwaige Beschaffungskosten der Vorlagen und Abdrucksrechte für die Abbildungen je Manuskriptzeile mit 60 - 65 Anschlägen ein Pauschalhonorar von DM 0,80. Die Auszahlung dieses Honorars erfolgt zur Hälfte bei Ablieferung des Manuskriptes, zur Hälfte bei Erscheinen des Bandes.
2. Der Erlös aus der Verwertung von Nebenrechten gemäß § 2 wird zwischen dem Herausgeber und den (betroffenen) Mitarbeitern einerseits und dem Verleger andererseits geteilt. Der Anteil des oder der betroffenen Mitarbeiter beträgt vier Zehntel des Nettoerlöses. Bei mehreren an der Nebenrechtsverwertung beteiligten Mitarbeitern entspricht der Teilungsschlüssel dem prozentualen Umfangverhältnis der entsprechenden Texte.
3. (Nur für deutsche Mitarbeiter verbindlich)
Falls der Verfasser von seinen Honorareinnahmen Mehrwertsteuer zahlt, so muß er diese Tatsache dem Verleger mitteilen, damit der auf die Honorarzahllungen entfallende Steuerbetrag gemäß den gesetzlichen Vorschriften bei den Honorarabrechnungen ausgewiesen und dem Verfasser gezahlt werden kann. Erfolgt keine entsprechende Mitteilung, ist der Verleger zu der Annahme berechtigt, daß keine Umsatzsteuer gezahlt zu werden braucht.

4. (Nur für ausländische Mitarbeiter verbindlich)
Zur Vermeidung einer Doppelbesteuerung nach den Einkommensteuerbestimmungen wird von Verfassern aus Ländern, mit denen die Bundesrepublik Deutschland ein Doppelbesteuerungsabkommen getroffen hat, eine Freistellungserklärung ihrer Steuerbehörde erwartet, damit der Verleger berechtigt ist, alle fälligen Honorarzahllungen ohne Abzug der in Deutschland üblichen Einkommensteuer zu zahlen.

§ 6

Außer dem Honorar stehen dem Verfasser ein Freiexemplar des Bandes und 20 kostenlose Sonderdrucke seines Beitrags zu.

Darüber hinaus kann der Verfasser eine beliebige Zahl von Büchern zum Autorenpreis (= Buchhandelsnettopreis) vom Verleger beziehen. Ein Weiterverkauf dieser Bücher ist nicht zulässig.

Eine größere Zahl von Sonderdrucken kann nur gegen Bezahlung der Herstellungskosten geliefert werden, wenn eine entsprechende Bestellung bei Ablieferung des Manuskriptes des Beitrags beim Verleger erfolgt.

§ 7

Dieser Vertrag wird auf unbestimmte Zeit abgeschlossen. Er endet erst, wenn das Werk, in dem der Beitrag erscheint, ausverkauft ist und der Verleger schriftlich erklärt, daß er keinen Neudruck vornehmen wird. Mit dieser Erklärung fallen alle durch diesen Vertrag übertragenen Rechte an den Verfasser zurück.

§ 8

Im übrigen gelten für diesen Vertrag ergänzend die Bestimmungen des Urheber- und des Verlagsrechts.

§ 9

Erfüllungsort und Gerichtsstand ist der Sitz des Verlegers.

Dieser Vertrag wird in zwei gleichlautenden Ausfertigungen unterschrieben, von denen jede Partei eine erhält.

Düsseldorf, den 11. August 1971   Ettal, den
Me/Bo.

L. SCHWANN VERLAG

Jelikož do roku 1990 se nevedla podrobná bibliografie autorů, zejména u osob, které byly státní mocí označeny jako nežádoucí, je poněkud nesnadné dohledat u všech autorů díla Bohemia sacra kvalifikovaná data o jejich práci. Na tomto místě chci poděkovat PhDr. Josefu Tomešovi z Historického ústavu Akademie věd ČR za nevšední součinnost.¹

Bachmann Erich (1910–1991), německý historik umění. Studoval na Německé univerzitě v Praze a byl zemským konzervátorem v Mnichově, působil též jako muzejní pracovník a vysokoškolský učitel. Spolupracoval s J. Herzogenbergem na publikacích o baroku.

Bosl Karl (1908–1993), německý historik. Studoval dějiny, germanistiku, klasickou filologii a filosofii na univerzitě v Mnichově. Zapojil se do katolického Studentského spolku, jako pravicový konzervativce se stal členem NSDAP. Od roku 1947 byl soukromým docentem na mnichovské univerzitě, byl však pro svoji minulost propuštěn. Po svém distancování od národního socialismu působil od roku 1954 na univerzitě ve Würzburgu.

Bujnoch Josef (1915–2009), německý historik, klasický a slovanský filolog původem z českého Slezska; překladatel z latiny, němčiny, ruštiny a češtiny. Věnoval se zejména období husitství. Vydal publikace: *Mezi Římem a Byzancí; život a dílo slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje podle Panonické legendy a Klementa* a přeložil řadu historických děl z období husitství.

Černý Bohumil (1922–2007), český historik a publicista. Po maturitě na gymnáziu v Německém Brodě vystudoval historii na Filosofické fakultě UK v Praze. V letech 1953–1970 pracoval v Historickém ústavu ČSAV v Praze. Pro svoje politické postoje v letech 1968–1969 byl na počátku normalizace propuštěn a v 70. a 80. letech politicky i občansky diskriminován. Pracoval v archivu Čs. spořitelny a publikoval pouze v samizdatech a v zahraničí. Od roku 1990 byl vědeckým pracovníkem Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV, posléze AV ČR. Zabýval se historií německo-českých vztahů v meziválečném období a nacismu (spoluautor monografií *Politika německých buržoasních stran v ČSR 1918–1938*, I–II, 1962; *Nacismus a třetí říše*, 1963; *Akce Valkýra*, 1966). Speciálně se zaměřil na dějiny českého antisemitismu a historii hilsneriády, kterou přesně zpracoval v populárně-naučné studii *Vražda v Polné*, která se dočkala čtyř vydání (1968, 1990, 1999 a 2000).

Dolezelová Heidrun (*1939), německá historička, která studovala společenské vědy a anglistiku v Bonnu. V letech 1965–1974 přednášela středověké dějiny na univerzitě

---

¹ Životopisy autorů publikace Bohemia sacra jsou čerpány z elektronických zdrojů a byly následně porovnány s bibliografií, kterou edituje PhDr. Josef Tomeš, odborný pracovník Historického ústavu Akademie věd.

v Marburgu. Byla členkou Historické komise pro dějiny českých zemí a česko-německé komise pro vydávání učebnic. Její nejznámější příspěvky se týkaly cyrilometodějské mise na Velké Moravě. Podílela se na vydávání moderních českých dějepisných učebnic (Schriftenreihe des Georg-Eckert-Instituts Braunschweig).

Dolezel Stephan (*1936), německý historik z českých zemí; rodák z Olomouce. Studoval historické vědy, germanistiku a filosofii na univerzitách v Mnichově, Basileji a Bonnu. Působil jako docent pro východoevropské dějiny na univerzitě v Marburgu. Stal se vedoucím oddělení kulturních věd v Institutu vědeckého filmu. Jeho přednášky se týkaly kritických analýz filmů na univerzitách v Evropě, Asii a USA, byl předsedou Historické komise pro dějiny českých zemí, byl též členem Collegia Carolina. Jeho vědecké publikace se týkaly dějin Východního Pruska a českých zemí a dějin vědeckého filmu.

Eberhard Winfried Wegner (*1941), německý historik. Studoval katolickou teologii, dějiny a romanistiku na univerzitě v Tübingen, Innsbrucku, Mnichově a Dijonu. Vyučoval na univerzitách v Bochumi, Siegenu, Hanoveru a v Halle nad Sálou. V letech 1992 až 1995 vedl výzkum „Geschichte und Kultur Ostmitteleuropa v Berlíně a byl od 1996 do 1999 zakládající ředitelem a pak do roku 2007 ředitel stejnojmenného Duchovního vědeckého centra (GWZO) v Lipsku a souběžně profesorem pro dějiny Východní Evropy na lipské univerzitě. Ve své badatelské činnosti se zaměřuje především na dějiny pozdního středověku a reformace, zejména v Čechách. Je členem Collegia Carolina.

Girke-Schreiber Johanna, německá historička, která se věnovala hnutí Devotio moderna. Byla členkou Collegium Carolinum.

Heidler Alexander (1916–1980), český katolický kněz, teolog a publicista; syn národohospodáře a politika Gustava Heidlera (1883–1930). Po maturitě na pražském akademickém gymnáziu studoval v letech 1935–1937 na filozofické fakultě Lateránské univerzity v Římě, 1937–1939 katolickou teologii na Karlově univerzitě v Praze a 1945–1946 na univerzitě ve švýcarském Freiburgu; roku 1941 přijal kněžské svěcení. V letech 1946–1949 vedl katedru pastorální teologie Katolické teologické fakulty UK. Podílel se také na obnovení a správě někdejší pražské akademické farnosti u sv. Salvátora. V říjnu 1941 emigroval do Německa, kde 1949–1951 pracoval v duchovní správě a vyvíjel pastorační činnost v uprchlických táborech a v roce 1951 se stal redaktorem náboženských pořadů rozhlasové stanice *Svobodná Evropa*. Heidlerovy aktuální pořady, zabývající se situací doma i ve svobodném světě v rámci programových bloků *Panorama* a *Události a názory*, především však

náboženské pořady a bohoslužby z kostela svatého Štěpána v Mnichově, jež celebroid pod jménem "Otec Křišťan", byly vysílány do Československa. V roce 1965 na jeho popud a z jeho podkladů přednesl kardinál Beran projev *O svobodě svědomí*. Každý rok organizoval česká duchovní cvičení kněží. Přispíval do římského měsíčníku *Nový život* a do revue *Studie*. Příležitostně posílal články a úvahy do exilových časopisů a německy publikoval řadu statí o českém katolictví a postavení církve v Československu. Pod pseudonymem Václav Svoboda spoluautor třídílné knihy *Rozhovory o evangeliích* (Řím 1977–1978).

Hemmerle Josef (1914–2003) německý historik a archivář. Studoval na Německé univerzitě v Praze filosofii, historii, germanistiku a klasickou filologii. Po propuštění ze zajetí pracoval v Bavorském hlavním archivu jako státní archivář. Zaváděl nové archivní technologie a techniky, posléze se stal vedoucím ve státním archivu v Mnichově. Přednášel na bavorské Vysoké škole archivní. Vydal řadu publikací; mezi významné patří práce o benediktinských kláštirech v Bavorsku a příspěvky k dějinám pražské univerzity. Byl členem Collegia Carolina.

Heymann Frederick Gotthold (1900–1983), německý historik působící v USA. V letech 1947–1956 přednášel na Fieldstonově škole v New Yorku, 1956–58 na Institutu vědeckých studií v Princetonu, 1958–1972 byl profesorem historie na univerzitě v Calgary. Zabýval se reformací ve střední Evropě; autor monografií *John Zizka and the Hussite Revolution* (1955) a *George of Bohemia. King of Heretics* (1965).

Hilsch Peter (*1938), německý historik zabývající se dějinami českých zemí ve středověku. Studoval dějiny, geografii a latinu v na univerzitě v Tübingen, kde promoval a započal pedagogickou a vědeckou práci. Autor monografie o Janu Husovi (*Johannes Hus. Prediger Gottes und Ketzer*, 1999) a učebnici středověkých dějin, jež se dočkala čtyř vydání.

Hlaváček Ivan (*1931), český historik. Vystudoval archivnictví a pomocné vědy historické na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde od roku 1955 trvale pedagogicky a vědecky působí: 1955–1967 odborný asistent, 1967–1990 docent, od roku 1990 profesor pomocných věd historických. Specializuje se na českou, zejména středověkou diplomatiku, kodikologii, paleografii, správní dějiny a historiografii oboru. Během svého působení publikoval na 300 prací - monografií, vědeckých studií, recenzí a zpráv. Své schopnosti uplatnil v mnoha organizacích a institucích. Je členem Collegia Carolina.

Hledíková Zdeňka (1938–2018), česká archivářka a historička. Roku 1960 absolvovala studia archivnictví na Filozofické fakultě UK. V letech 1960–1965 pracovala v archivní službě, od roku 1965 působila na katedře pomocných věd historických Filozofické fakulty UK: 1965–1991

odborná asistentka, 1991–1997 docentka a od 1997 profesorka; v letech 1993–2009 byla ředitelkou Českého historického ústavu v Římě. Specializovala se na dějiny středověké církevní správy a paleografii. Zaměřovala se na zevrubné sondy zacílené ke vztahu církve a společnosti i k správnímu vývoji v pražském a olomouckém biskupství s důrazem na dobu posledních Lucemburků, kterou považovala za vrcholné období české středověké církve. V promyšlených úvahách i drobných příspěvcích se věnovala také širším problémům výzkumu středověkých mentalit, zbožnosti i laické a učenécké kultury. Autorka monografie *Biskup Jan IV. z Dražic* (1991), spoluautorka *Dějiny správy v českých zemích* (1989). Stala se teprve druhou ženou v České republice, která obdržela prestižní papežský Řád svatého Řehoře Velikého, patřící mezi pět vyznamenání, která uděluje sám Svatý otec.

Hrubý Karel (*1923), český sociolog, politolog a politik. V letech 1945–1949 vystudoval filosofii a češtinu na Filosofické fakultě UK v Praze; 1945–1948 se politicky angažoval v Československé sociální demokracii. Po krátkém pedagogickém působení na gymnáziích a na pedagogické škole v Plzni byl pro odpor k režimu v roce 1955 zatčen a odsouzen k desetiletému žaláři. Po všeobecné amnestii v květnu 1960 byl propuštěn a poté pracoval jako dělník. V roce 1968 působil krátkou dobu jako sociolog ve Výzkumném ústavu výrobního družstevnictví v Praze a současně byl členem přípravného výboru pro obnovu Československé sociální demokracie. V té se věnoval sociologickým studiím husitské revoluce (*Sociologický model husitské revoluce v pražských městech*, 1967; *Struktury a postoje husitských skupin*, 1969; německy pak *Senior communitas, eine revolutionäre Institution der Prager hussitischen Bürgerschaft*, 1972). V roce 1968 emigroval do Švýcarska, kde v letech 1968–88 pracoval jako sociolog koncernu CIBA-GEIGY v Basileji. Ve Švýcarsku organizoval tzv. evropské konference SVU, na nichž se čeští a slovenští vědci a umělci z celého světa zamýšleli nad aktuálními tématy: *O smyslu českých a slovenských dějin* (1976), *Masarykův humanitní odkaz* (1980) *My v Evropě - Evropa v nás* (1983), *Ohrožené dědictví střední Evropy* (1985), *Kultura a násilí* (1988). Zároveň byl politicky činný v exilové sociálně demokratické straně: v letech 1972–1983 místopředseda, 1983–1989 generální tajemník, 1989–1995 předseda Československé sociální demokracie v exilu; člen předsednictva Rady svobodného Československa.

Huber Augustin Kurt (O.Praem) (1912–2005), německý katolický kněz, teolog a církevní historik. Původně člen premonstrátského řádu v Teplé, studoval v Praze, Litoměřicích a Salcburku, kněžské svěcení přijal roku 1935. Studoval a posléze přednášel na teologické fakultě Německé univerzity v Praze. Založil Institut církevních a duchovních dějin sudetských

zemí, ze kterého se stal Institut církevních dějin Čech, Moravy a Slezska, V roce 1950 získal diplom pro obory paleografie a archivní studie a stal profesorem církevních dějin v Königsteínu.

Kalista Zdeněk (1900–1982), český historik, básník, překladatel a esejista. V letech 1919–1924 vystudoval historii, dějiny umění a klasickou archeologii na Filosofické fakultě UK, kde pak 1924–1933 působil jako asistent, po habilitaci roku 1933 jako docent. Za studentských let patřil k levicově orientované intelektuální avantgardě, v polovině 20. let přešel na pozice katolického spiritualismu. Badatelsky se zaměřil především na dobu pobělohorskou a problematiku barokní kultury v Čechách (monografie *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic*, 1932; edice *České baroko*, 1941). Za německé okupace vydal několik populárně historických knih s národně obranným podtextem, těsně po válce syntézu *Stručné dějiny československé* (1947) a soubor úvah *Cesty historikovy* (1947). Jeho jmenování profesorem se připravovalo od roku 1938, ale v souvislosti s uzavřením českých vysokých škol k němu nedošlo; v roce 1945 mu pak zabránil odpor komunistů. Po únorovém převratu 1948 musel pro své ideové postoje jako jeden z prvních odejít z univerzity. V roce 1951 byl zatčen a 1952 odsouzen ve vykonstruovaném procesu k 15 letům vězení. V roce 1960 byl propuštěn s podlomeným zdravím; obtížně se živil překlady, lektorováním, ediční prací. Teprve uvolnění konce 60. let mu na krátký čas umožnilo psát a publikovat vlastní díla, nastoupivší normalizace však znemožnila jeho další publikační činnost. Některé jeho studie a knihy vyšly v zahraničí či v exilových nakladatelstvích, jiné v samizdatech, mnohé zůstalo uloženo v rukopisech. V roce 1966 byl rehabilitován, ale teprve v roce 1968 se mohl na krátko vrátit na pražskou filosofickou fakultu jako mimořádný profesor; roku 1970 musel z univerzity opět odejít. V roce 1975 ztratil zrak; nicméně právě v té době dokončil své vrcholné syntetizující dílo *Tvář baroka* (Mnichov 1982; Praha 1992). Kalistovo zaměření na barok bylo motivováno nejen zájmem badatelským, ale i politickým: vyspělost české barokní kultury měla podpořit nesporný nárok Čechů na svobodný národní život. Od konce 30. let se soustředil na dobu Karla IV. a souvislost Karlova duchovního okruhu s italským humanismem a renesancí (*Karel IV. Jeho duchovní tvář*, Praha 1971). Překládal z francouzštiny, němčiny, italštiny a latiny. Posthumně vyšly jeho rozsáhlé dvoudílné paměti *Po proudu života* (1996–1997).

Kavka František (1920–2005), český historik. V letech 1945–48 vystudoval historii a klasickou filologii na Filosofické fakultě UK a poté působil jako středoškolský profesor; 1953–64 docent, od roku 1964 profesor starších českých dějin na Filosofické fakultě UK v Praze, 1958–1970

ředitel Ústavu pro dějiny Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1970 musel z politických důvodů z univerzity odejít a 1971–80 pracoval ve Státním židovském muzeu; roku 1990 se vrátil na Filosofickou fakultu UK. Badatelsky se zaměřoval především na dobu Karla IV. (*Vláda Karla IV. za jeho císařství*, I–II, 1993; *Život na dvoře Karla IV.*, 1993; *Karel IV. Historie života velkého vladaře*, 1998), osobnost Zikmunda Lucemburského (*Poslední Lucemburk na českém trůně*, 1998), české dějiny 16. a 17. století (*Bílá hora a české dějiny*, 1962), historii rodu Rožmberků (*Zlatý věk Růží*, 1966) a dějiny Univerzity Karlovy (vedoucí autorského kolektivu *Stručných dějin Univerzity Karlovy*, 1964; jeden ze dvou hlavních redaktorů čtyřdílných *Dějin Univerzity Karlovy*, 1993–1998). Autor, resp. spoluautor četných vysokoškolských učebnic a skript.

Kisch Guido (1889–1985) německy hovořící právník a historik. Pocházel z početné intelektuálně založené německožidovské rodiny. Studoval na Německé univerzitě v Praze. Byl profesorem právní historie na univerzitách v Königsbergu a Halle. Před druhou světovou válkou emigroval do USA, kde pracoval pro American Academy for Jewish Research, a následně přednášel na univerzitě v Basileji. Soustavně se zabýval dějinami židovstva ve středověku a publikoval z této oblasti řadu prací.

Kotrba Viktor (1906–1973), český historik architektury, pracovník památkové péče a výtvarný teoretik. Narodil se v bavorském Günzburgu jako syn řezbáře Viktora Kotrby (1875–1938) a bratr českého malíře a restaurátora Františka Kotrby (1907–1972), pozlacovače a restaurátora Karla Kotrby (1910–1985), řezbáře a restaurátora Heřmana Kotrby (1913–1989), malíře, pozlacovače a rámaře Josefa Kotrby (1920–2008) a historičky umění Marie Anny Kotrbové (*1925). V letech 1926–1930 studoval architekturu a pozemní stavitelství na technických vysokých školách v Mnichově a v Karlsruhe a dějiny umění na univerzitě v Mnichově; 1931–1937 pracoval v architektonické kanceláři J. Stockara-Bernkopfa v Brně, 1937–1938 spolupracoval se svým otcem na inventarizaci sbírek v muzeu Thaulow v Kielu, 1940–1958 působil ve Státní památkovém úřadu, 1958–1965 vedl oddělení architektury v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. Byl členem redakční rady časopisu *Umění* a členem rady Klubu Za starou Prahu. Vedle praxe a teorie památkové péče se zabýval českou gotickou a barokní architekturou, zvláště pak dílem Petra Parléře, pozdně gotickou architekturou a barokní gotikou. Autor monografií *Levočský oltář majstra Pavla* (1955) a *Česká barokní gotika. Dílo Jana Santiniho-Aichla* (1976) a několika popularizačních publikací, věnovaných konkrétním památkám.

Lemberg Eugen (1903–1976), německý historik a sociolog z Čech; otec historika Hanse Lemberga (1933–2009). Vystudoval historii, slavistiku a germanistiku na německé univerzitě v Praze, kde se roku 1937 habilitoval ze sociologie; 1930–34 asistent na univerzitě v Münsteru, 1934–1939 profesor na německém klasickém gymnáziu v Praze. Za druhé světové války byl aktivní v propagaci sudetoněmeckých úderných oddílů, byl členem NSDAP a z této pozice koordinoval školství v severních Čechách. 1946 odešel do Hessenska, kde se stal docentem na Pedagogickém institutu v Kasselu; od roku 1952 byl profesorem sociologie vzdělání na Vysoké škole pedagogického výzkumu ve Frankfurtu nad Mohanem. Byl členem Collegia Carolina.

Lemberg Hans (1933–2009), německý historik; syn historika a sociologa Eugena Lemberga (1903–1976). Těžiště jeho práce představovaly dějiny střední a východní Evropy, především českých zemí, Ruska a Polska. 1990–96 byl prezidentem vědecké rady Herderova institutu (společenství vědců pro podporu bádání historických, sociálně vědeckých a kulturních otázek východní Evropy se sídlem v Marburgu) Mezi témata jeho četných prací se řadí dějiny česko-německých vztahů, především se zřetelem na období první československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava. Autor několika monografií a editor pramenných souborů, z nichž nejrozsáhlejší je čtyřdílná dokumentace k dějinám Němců východně od Odry a Nisy 1945–1950 (2000–2004). Nejen v Collegiu Carolinu, ale také jako člen a dlouholetý předseda Česko-německé a Německo-slovenské historické komise se Lemberg věnoval přeshraniční spolupráci německých, českých a slovenských historiků, přičemž usiloval o vzájemné porozumění při posuzování dějinných událostí. Tematický a chronologický záběr jeho díla se klene od 18. přes 19. po 20. století. V posledních letech svého vědeckého působení se věnoval aktuálním dobovým tématům – citlivým otázkám národního separování, nucené migrace, etnické čistoty a vyvražďování národů.

Macek Josef (pseud. Schwarz Josef) (1922–1991), český historik-medievista. V letech 1945–1948 vystudoval historii na Filosofické fakultě UK a Státní školu archivní; 1948–1952 pracovník Státního historického ústavu, 1952–1970 ředitel Historického ústavu ČSAV. 1952–1960 člen korespondent, od 1960 akademik ČSAV; 1960–1969 člen ústředního výboru KSČ, 1964–1970 poslanec Národního shromáždění, resp. Sněmovny lidu Federálního shromáždění. Tématem jeho studií bylo nejprve husitské hnutí (*Husitské revoluční hnutí*, 1952; *Prokop Veliký*, 1953; *Tábor v husitském revolučním hnutí*, 1955–56; *Jan Hus*, 1965; *Jiří z Poděbrad*, 1967), později italská renesance (*Cola di Rienzo*, 1965) a jagellonské období v českých zemích. Jako mladý komunista se v 50. letech stal předním režimním historikem,

v 60. letech však stanul na reformních pozicích a v říjnu 1968 odmítl v parlamentu hlasovat pro smlouvu o dočasném pobytu sovětských vojsk na československém území. Na počátku normalizace byl zbaven všech funkcí, vyloučen z KSČ a Historický ústav, který budoval a vedl, byl reorganizován. Doma nemohl publikovat, proto vydával v zahraničí. Zkoumal mnohvrstevnatý náboženský, kulturní a společenský život dvojího lidu (katolíků a utrakvistů) ve vírou rozdělené české společnosti, již vládli katoličtí králové, podporovaní husitskou většinou. Náboženské dějiny zahrnují v jeho pojetí dějiny každodenních politických střetů, historii učené i laické, nábožensky ovlivněné literatury, intelektuálních univerzitních debat, lidové zbožnosti, konfesní tolerance a hledání nových vizí uspořádání společnosti (humanismus, asketismus Jednoty bratrské). Posmrtně vyšla (mj.) jeho třídílná syntetická monografie *Jagellonský věk v českých zemích* (1992–1998).

Machilek Franz (*1934), německý historik a archivář, pocházející z Moravy. Vystudoval filosofii, teologii, germanistiku a historické vědy na Filosofické vysoké škole St. Stefan v Augsburgu a Filosoficko-teologické vysoké škole v Dillingenu a na universitě v Mnichově. Zpočátku působil pedagogicky na Archivní škole v Mnichově, také byl odborným pracovníkem Státního archivu v Mnichově. Přednášel archivnictví, středověké dějiny a historické vědy na universitě v Bambergu.

Molnár Amedeo (1923–1990), český protestantský teolog a historik. Po maturitě na klasickém gymnáziu v Praze (1942) absolvoval teologický kurs při synodní radě Českobratrské církve evangelické; na sklonku druhé světové války působil jako vikář v Železném Brodě. V letech 1945–1948 studoval paralelně na Husově evangelické bohoslovecké fakultě a na Filosofické fakultě UK v Praze; absolvoval studijní pobyt na univerzitě ve Štrasburku. 1947–1950 asistent Husovy evangelické bohoslovecké fakulty v Praze, 1950–1962 docent, od 1962 profesor Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze, od 1964 profesor Evangelické valdenské fakulty v Římě; 1957–1960 vědecký pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Ve své vědecké činnosti se zaměřoval především na historii evropských reformních církevních hnutí (*Valdenští. Evropský rozměr jejich vzdoru*, 1973) a na specifiku české reformace a její role v širším kontextu evropské civilizace (Husovo místo v evropské reformaci, 1966); spoluautor syntetického díla *Dvanáct století církevních dějin* (s Rudolfem Řičanem, 1973). Překladatel středověké latinské poezie.

Nový Rostislav (1932–1996), český historik. V letech 1951–1956 studoval archivnictví a pomocné vědy historické na filozofické fakultě UK. Po studiu působil nejprve v Státním

ústředním archivu v Praze; v roce 1958 se vrátil na filozofickou fakultu UK jako pedagog. 1964 obhájil kandidátskou práci, ale rok 1968 na následná normalizace mu znemožnily habilitaci; docentem se stal až v roce 1990. Jeho odborná a publikační činnost se zaměřovala především na dějiny středověku a na středověkou diplomatiku. Od roku 1992 byl vedoucím redaktorem časopisu *Dějiny a současnost*, od roku 1993 se podílel také na vydávání *Sborníku archivních prací*. V letech 1990–1996 byl členem vědecké archivní rady ministra vnitra, dále zasedal v heraldické komisi Parlamentu ČR a heraldické komisi při Archivu hlavního města Prahy.

Píša Vladimír (1918–2003), český historik umění a pracovník památkové péče. Po maturitě na obchodní akademii pracoval jako bankovní úředník. 1949 nastoupil do služeb pražského magistrátu; 1951–1958 referent Ústředního národního výboru hlavního města Prahy pro památkovou péči a muzea; 1958–1983 vedoucí pracovník Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody, 1965–1983 vedoucí odboru stavební archeologie. 1949–1963 postupně dálkově vystudoval dějiny umění a archeologii na Universitě Karlově. Významná byla jeho spolupráce s dr. Dobroslavem Líbalem, která vyústila v práci *Příspěvek k poznání půdorysného vývoje historického jádra Prahy v období raného feudalismu*. Ve své publikační činnosti se soustřeďoval na otázky a zásady památkové péče v Pražské rezervaci a její údržbu a revitalizaci památkového fondu. Publikoval převážně ve sborníku Klubu Za Starou Prahu *Ochrana památek*, ve sborníku *Staletá Praha* a ve *Zprávách památkové péče*. O významu jím zkoumaných nálezů a objektů svědčí rozsáhlé citace v soupisu památek Prahy vydaných v nakladatelství Academia v publikacích *Umělecké památky Prahy I: Staré Město a Josefov* (2000) a *Umělecké památky Prahy II: Nové Město a Vyšehrad* (2000). Jeho teoretický předpoklad opevnění Malé Strany, který ve svém počátku měl značně hypotetický charakter, byl nakonec prokázán archeologickým výzkumem.

Schamschula Walter (*1929), německý slavista, literární historik a překladatel. Vystudoval slavistiku, romanistiku, anglistiku a germanistiku na frankfurtské univerzitě a na univerzitě v Marburgu; poté přednášel češtinu a českou literaturu na frankfurtské univerzitě. Od roku 1970 profesor jazykovědné a literární bohemistiky na Univerzitě v Berkeley (USA). Ve své vědecké práci se zabývá ruskou, především však českou literaturou, a to od jejích počátků až po 20. století; v německém jazyce sepsal třísvazkové *Dějiny české literatury* (1990), které představují vrchol jeho badatelské práce, a monografii o Jaroslavu Haškovi (1989).

Schroubek Georg R. (1922–2008) německý etnolog a folklorista, pocházející z Prahy. Po propuštění ze sovětského zajetí se vyučil knihkupcem v Mnichově a posléze zde založil

periodikum *Prager Nachrichten* (1963). Vystudoval folkloristiku na univerzitě v Mnichově a stal se ředitelem Institutu komparace německé folkloristiky na mnichovské univerzitě. Zabýval se tématy „Poutě a ztráta vlasti“, zkoumal lidovou zbožnost a národní předsudky ve středoevropském prostoru. Autor knihy *Wallfahrt und Heimatverlust. Ein Beitrag zur religiösen Volkskunde der Gegenwart* (1968).

Sladek Paulus (OSA) (1908–2002), německý katolický kněz a teolog z českých zemí. Narodil se jako Friedrich Sladek v Třebenicích v českoněmecké rodině. Studoval teologii na německé univerzitě v Praze a stal se kazatelem pro německou akademickou mládež v pražském kostele Svatého Salvátora. V roce 1926 vstoupil do augustiniánského řádu v Praze a přijal řeholní jméno *Paulus* (Pavel). V roce 1946 se podílel na založení Ackermannovy obce a od roku 1980 byl jejím spolkovým duchovním rádcem a do roku 1981 vedoucím „Katolického pracoviště pro vyhnance z vlasti – Jih“. Mezníkem se v této době stalo jeho kázání v Haidmühle při německo-české bohoslužbě poblíž české hranice, při němž prosil jménem svých krajanů za odpuštění všeho bezprávní, způsobeného Čechům. Zbytek života prožil v Německu. V roce 1990 se účastnil znovuoobnovení malostranského augustiniánského kláštera při kostele sv. Tomáše.

Slapnicka Helmut (1916–2006), rakouský právník, politolog a lexikograf. V letech 1934–1938 vystudoval práva na Německé univerzitě v Praze; 1971–1980 docent, od 1980 profesor východoevropského státního práva na univerzitě ve Štýrském Hradci. Zabýval se právními dějinami střední a východní Evropy, zvláště pak českých zemí a Československa; autor četných studií a knižních monografií *Zwischen Zentralismus und Föderalismus. Die staatlichen Gestaltungsversuche eines übernationalen Österreich und die Sudetendeutschen* (1953), *Die sozialistische Kollektivperson. Funktion und Struktur der juristischen Person in den europäischen Volksdemokratien* (1969), *Österreichs Recht ausserhalb Österreichs. Der Untergang des österreichischen Rechtsraums* (1975). Soustavně se věnoval biografické lexikografii ve vztahu k rakouským a českým dějinám; dlouholetý spolupracovník *Rakouského biografického slovníku* (*Österreichisches biographisches Lexikon*), jeden z vydavatelů a hlavních redaktorů *Biografického lexikonu k dějinám českých zemí* (*Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmisches Länder*) vydávaného Collegiem Carolinem v Mnichově.

Sousedík Stanislav (*1931), český filosof. Po maturitě se zapsal na Cyrilometodějskou teologickou fakultu v Litoměřicích, studia však nedokončil. V letech 1956–1958 absolvoval vojenskou službu u technického praporu, 1959–1963 pracoval jako stavební dělník a 1964–1968 externě studoval filozofii a němčinu na Filosofické fakultě UK. V roce 1968 zahájil

aspiranturu ve Filosofickém ústavu ČSAV, ale po třech letech byl odtud z politických důvodů propuštěn. Nastoupil do Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV jako editor latinských spisů J. A. Komenského a pracoval zde až do roku 1989. Na podzim 1990 začal přednášet filozofii na Filosofické, posléze na Katolické theologické fakultě Univerzity Karlovy; 1991–1993 docent, od 1993 profesor UK. Patří do okruhu žáků Jana Patočky. Od roku 1965 navštěvoval jeho přednášky, po Patočkově nuceném odchodu z filosofické fakulty docházel do kroužku „posledních Patočkových žáků“, kde se seznámil také s analytickou filozofií. Filozoficky je zakotven v aristotelské metafyzice a v dílech jejích vykladačů, především Tomáše Akvinského a Jana Dunse Scota. Ztrátu metafyzické perspektivy, k níž došlo v průběhu vývoje novověké filozofie, považuje za nedostatek, který má nepříznivé důsledky pro vědecký status teologie, přijatelnost víry a společenský život v širokém smyslu. Pokouší se oživit metafyzickou tradici jejím prohloubeným poznáním a konfrontací se současnou filozofií analytického zaměření. Sousedíkovy publikované práce se týkají hlavně dějin české filozofie 17. století. Jeho syntetické dílo *Filosofie v českých zemích mezi středověkem a osvícenstvím* (1998) poskytuje nezvyklý výhled na duchovní dějiny této oblasti. V roce 2004 s kruhem svých posluchačů založil periodikum *Studia neoaristotelica. Časopis pro analytickou scholastiku*.

Waldstein-Wartenberg Angelus (OSB), celým jménem Karl Albrecht Oldřich Jan Nepomuk Antonín Hilarius Bonaventura Felicitas Hubertus Maria Lapidata Waldstein-Wartenberg (*1933), německý katolický kněz a pedagog; příslušník česko-německého šlechtického rodu Waldsteinů-Wartenbergů. Do roku 1945 žil s rodiči na zámku v Doksech. Po vysídlení studoval na gymnáziu v Ettalu, které ukončil maturitou, a poté katolickou teologii na mnichovské univerzitě. Od roku 1951 je členem benediktinského řádu a v roce 1956 byl vysvěcen na kněze. Působil jako vedoucí internátu, profesor a ředitel gymnázia v Ettalu a současně jako duchovní poradce Ackermann-Gemeinde. Usiloval o smíření mezi Čechy a Němci.

Walf Knut (*1936), německý církevní právník. Vystudoval filozofii, katolickou teologii, právní vědy a církevní právo na univerzitách v Mnichově a Freiburgu. Od roku 1977 profesor kanonického práva a státního církevního práva na univerzitách v Nijmegenu, ve Freiburgu, Saarbrückenu a Washingtonu. V letech 1978–1996 byl členem výkonného výboru mezinárodního časopisu pro teologii *Consilium* a od roku 2009 je stálým spolupracovníkem časopisu *Orientierung* (Zürich).

Witetschek Helmut (1933–2015), německý politolog. Studoval filozofii, teologii, historii a politické vědy na univerzitách v Dillingenu a Mnichově; poté působil jako archivář, v letech

1969–70 docent Vysoké školy pedagogické v Eichstättu, od roku 1970 profesor politologie na Katolické univerzitě v Eichstättu-Ingolstadt. V letech 1970– 2001 člen Výboru pro vzdělání Katolické akademie v Bavorsku.

Živsa Irena (...). Kdo byla Irena Živsa, nelze dohledat; žijící autoři nevědí, o koho se jedná.

Jelikož do roku 1990 se nevedla podrobná bibliografie autorů, zejména u osob, které byly státní mocí označeny jako nežádoucí, je poněkud nesnadné dohledat u všech autorů díla Bohemia sacra kvalifikovaná data o jejich práci. Na tomto místě chci poděkovat PhDr. Josefu Tomešovi z Historického ústavu Akademie věd ČR za nevšední součinnost.¹

Bachmann Erich (1910–1991), německý historik umění. Studoval na Německé univerzitě v Praze a byl zemským konzervátorem v Mnichově, působil též jako muzejní pracovník a vysokoškolský učitel. Spolupracoval s J. Herzogenbergem na publikacích o baroku.

Bosl Karl (1908–1993), německý historik. Studoval dějiny, germanistiku, klasickou filologii a filosofii na univerzitě v Mnichově. Zapojil se do katolického Studentského spolku, jako pravicový konzervativce se stal členem NSDAP. Od roku 1947 byl soukromým docentem na mnichovské univerzitě, byl však pro svoji minulost propuštěn. Po svém distancování od národního socialismu působil od roku 1954 na univerzitě ve Würzburgu.

Bujnoch Josef (1915–2009), německý historik, klasický a slovanský filolog původem z českého Slezska; překladatel z latiny, němčiny, ruštiny a češtiny. Věnoval se zejména období husitství. Vydal publikace: *Mezi Římem a Byzancí; život a dílo slovanských apoštolů Cyrila a Metoděje podle Panonické legendy a Klementa* a přeložil řadu historických děl z období husitství.

Černý Bohumil (1922–2007), český historik a publicista. Po maturitě na gymnáziu v Německém Brodě vystudoval historii na Filosofické fakultě UK v Praze. V letech 1953–1970 pracoval v Historickém ústavu ČSAV v Praze. Pro svoje politické postoje v letech 1968–1969 byl na počátku normalizace propuštěn a v 70. a 80. letech politicky i občansky diskriminován. Pracoval v archivu Čs. spořitelny a publikoval pouze v samizdatech a v zahraničí. Od roku 1990 byl vědeckým pracovníkem Ústavu pro soudobé dějiny ČSAV, posléze AV ČR. Zabýval se historií německo-českých vztahů v meziválečném období a nacismu (spoluautor monografií *Politika německých buržoasních stran v ČSR 1918–1938*, I–II, 1962; *Nacismus a třetí říše*, 1963; *Akce Valkýra*, 1966). Speciálně se zaměřil na dějiny českého antisemitismu a historii hilsneriády, kterou přesně zpracoval v populárně-naučné studii *Vražda v Polné*, která se dočkala čtyř vydání (1968, 1990, 1999 a 2000).

Dolezelová Heidrun (*1939), německá historička, která studovala společenské vědy a anglistiku v Bonnu. V letech 1965–1974 přednášela středověké dějiny na univerzitě

---

¹ Životopisy autorů publikace Bohemia sacra jsou čerpány z elektronických zdrojů a byly následně porovnány s bibliografií, kterou edituje PhDr. Josef Tomeš, odborný pracovník Historického ústavu Akademie věd.

v Marburgu. Byla členkou Historické komise pro dějiny českých zemí a česko-německé komise pro vydávání učebnic. Její nejznámější příspěvky se týkaly cyrilometodějské mise na Velké Moravě. Podílela se na vydávání moderních českých dějepisných učebnic (Schriftenreihe des Georg-Eckert-Instituts Braunschweig).

Dolezel Stephan (*1936), německý historik z českých zemí; rodák z Olomouce. Studoval historické vědy, germanistiku a filosofii na univerzitách v Mnichově, Basileji a Bonnu. Působil jako docent pro východoevropské dějiny na univerzitě v Marburgu. Stal se vedoucím oddělení kulturních věd v Institutu vědeckého filmu. Jeho přednášky se týkaly kritických analýz filmů na univerzitách v Evropě, Asii a USA, byl předsedou Historické komise pro dějiny českých zemí, byl též členem Collegia Carolina. Jeho vědecké publikace se týkaly dějin Východního Pruska a českých zemí a dějin vědeckého filmu.

Eberhard Winfried Wegner (*1941), německý historik. Studoval katolickou teologii, dějiny a romanistiku na univerzitě v Tübingen, Innsbrucku, Mnichově a Dijonu. Vyučoval na univerzitách v Bochumi, Siegen, Hanoveru a v Halle nad Sálou. V letech 1992 až 1995 vedl výzkum „Geschichte und Kultur Ostmitteleuropa v Berlíně a byl od 1996 do 1999 zakládající ředitelem a pak do roku 2007 ředitel stejnojmenného Duchovního vědeckého centra (GWZO) v Lipsku a souběžně profesorem pro dějiny Východní Evropy na lipské univerzitě. Ve své badatelské činnosti se zaměřuje především na dějiny pozdního středověku a reformace, zejména v Čechách. Je členem Collegia Carolina.

Girke-Schreiber Johanna, německá historička, která se věnovala hnutí Devotio moderna. Byla členkou Collegium Carolinum.

Heidler Alexander (1916–1980), český katolický kněz, teolog a publicista; syn národohospodáře a politika Gustava Heidlera (1883–1930). Po maturitě na pražském akademickém gymnáziu studoval v letech 1935–1937 na filozofické fakultě Lateránské univerzity v Římě, 1937–1939 katolickou teologii na Karlově univerzitě v Praze a 1945–1946 na univerzitě ve švýcarském Freiburgu; roku 1941 přijal kněžské svěcení. V letech 1946–1949 vedl katedru pastorální teologie Katolické teologické fakulty UK. Podílel se také na obnovení a správě někdejší pražské akademické farnosti u sv. Salvátora. V říjnu 1941 emigroval do Německa, kde 1949–1951 pracoval v duchovní správě a vyvíjel pastorační činnost v uprchlických táborech a v roce 1951 se stal redaktorem náboženských pořadů rozhlasové stanice *Svobodná Evropa*. Heidlerovy aktuální pořady, zabývající se situací doma i ve svobodném světě v rámci programových bloků *Panorama a Události a názory*, především však

náboženské pořady a bohoslužby z kostela svatého Štěpána v Mnichově, jež celebroidal pod jménem "Otec Křišťan", byly vysílány do Československa. V roce 1965 na jeho popud a z jeho podkladů přednesl kardinál Beran projev *O svobodě svědomí*. Každý rok organizoval česká duchovní cvičení kněží. Přispíval do římského měsíčníku *Nový život* a do revue *Studie*. Příležitostně posílal články a úvahy do exilových časopisů a německy publikoval řadu statí o českém katolictví a postavení církve v Československu. Pod pseudonymem Václav Svoboda spoluautor třídílné knihy *Rozhovory o evangeliích* (Řím 1977–1978).

Hemmerle Josef (1914–2003) německý historik a archivář. Studoval na Německé univerzitě v Praze filosofii, historii, germanistiku a klasickou filologii. Po propuštění ze zajetí pracoval v Bavorském hlavním archivu jako státní archivář. Zaváděl nové archivní technologie a techniky, posléze se stal vedoucím ve státním archivu v Mnichově. Přednášel na bavorské Vysoké škole archivní. Vydal řadu publikací; mezi významné patří práce o benediktinských kláštorech v Bavorsku a příspěvky k dějinám pražské univerzity. Byl členem Collegia Carolina.

Heymann Frederick Gotthold (1900–1983), německý historik působící v USA. V letech 1947–1956 přednášel na Fieldstonově škole v New Yorku, 1956–58 na Institutu vědeckých studií v Princetonu, 1958–1972 byl profesorem historie na univerzitě v Calgary. Zabýval se reformací ve střední Evropě; autor monografií *John Zizka and the Hussite Revolution* (1955) a *George of Bohemia. King of Heretics* (1965).

Hilsch Peter (*1938), německý historik zabývající se dějinami českých zemí ve středověku. Studoval dějiny, geografii a latinu v na univerzitě v Tübingen, kde promoval a započal pedagogickou a vědeckou práci. Autor monografie o Janu Husovi (*Johannes Hus. Prediger Gottes und Ketzer*, 1999) a učebnici středověkých dějin, jež se dočkala čtyř vydání.

Hlaváček Ivan (*1931), český historik. Vystudoval archivnictví a pomocné vědy historické na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy, kde od roku 1955 trvale pedagogicky a vědecky působí: 1955–1967 odborný asistent, 1967–1990 docent, od roku 1990 profesor pomocných věd historických. Specializuje se na českou, zejména středověkou diplomatiku, kodikologii, paleografii, správní dějiny a historiografii oboru. Během svého působení publikoval na 300 prací - monografií, vědeckých studií, recenzí a zpráv. Své schopnosti uplatnil v mnoha organizacích a institucích. Je členem Collegia Carolina.

Hledíková Zdeňka (1938–2018), česká archivářka a historička. Roku 1960 absolvovala studia archivnictví na Filozofické fakultě UK. V letech 1960–1965 pracovala v archivní službě, od roku 1965 působila na katedře pomocných věd historických Filozofické fakulty UK: 1965–1991

odborná asistentka, 1991–1997 docentka a od 1997 profesorka; v letech 1993–2009 byla ředitelkou Českého historického ústavu v Římě. Specializovala se na dějiny středověké církevní správy a paleografii. Zaměřovala se na zevrubné sondy zacílené ke vztahu církve a společnosti i k správnímu vývoji v pražském a olomouckém biskupství s důrazem na dobu posledních Lucemburků, kterou považovala za vrcholné období české středověké církve. V promyšlených úvahách i drobných příspěvcích se věnovala také širším problémům výzkumu středověkých mentalit, zbožnosti i laické a učenécké kultury. Autorka monografie *Biskup Jan IV. z Dražic* (1991), spoluautorka *Dějiny správy v českých zemích* (1989). Stala se teprve druhou ženou v České republice, která obdržela prestižní papežský Řád svatého Řehoře Velikého, patřící mezi pět vyznamenání, která uděluje sám Svatý otec.

Hrubý Karel (*1923), český sociolog, politolog a politik. V letech 1945–1949 vystudoval filosofii a češtinu na Filosofické fakultě UK v Praze; 1945–1948 se politicky angažoval v Československé sociální demokracii. Po krátkém pedagogickém působení na gymnáziích a na pedagogické škole v Plzni byl pro odpor k režimu v roce 1955 zatčen a odsouzen k desetiletému žaláři. Po všeobecné amnestii v květnu 1960 byl propuštěn a poté pracoval jako dělník. V roce 1968 působil krátkou dobu jako sociolog ve Výzkumném ústavu výrobního družstevnictví v Praze a současně byl členem přípravného výboru pro obnovu Československé sociální demokracie. V té se věnoval sociologickým studiím husitské revoluce (*Sociologický model husitské revoluce v pražských městech*, 1967; *Struktury a postoje husitských skupin*, 1969; německy pak *Senior communitas, eine revolutionäre Institution der Prager hussitischen Bürgerschaft*, 1972). V roce 1968 emigroval do Švýcarska, kde v letech 1968–88 pracoval jako sociolog koncernu CIBA-GEIGY v Basileji. Ve Švýcarsku organizoval tzv. evropské konference SVU, na nichž se čeští a slovenští vědci a umělci z celého světa zamýšleli nad aktuálními tématy: *O smyslu českých a slovenských dějin* (1976), *Masarykův humanitní odkaz* (1980) *My v Evropě - Evropa v nás* (1983), *Ohrožené dědictví střední Evropy* (1985), *Kultura a násilí* (1988). Zároveň byl politicky činný v exilové sociálně demokratické straně: v letech 1972–1983 místopředseda, 1983–1989 generální tajemník, 1989–1995 předseda Československé sociální demokracie v exilu; člen předsednictva Rady svobodného Československa.

Huber Augustin Kurt (O.Praem) (1912–2005), německý katolický kněz, teolog a církevní historik. Původně člen premonstrátského řádu v Teplé, studoval v Praze, Litoměřicích a Salcburku, kněžské svěcení přijal roku 1935. Studoval a posléze přednášel na teologické fakultě Německé univerzity v Praze. Založil Institut církevních a duchovních dějin sudetských

zemí, ze kterého se stal Institut církevních dějin Čech, Moravy a Slezska, V roce 1950 získal diplom pro obory paleografie a archivní studie a stal profesorem církevních dějin v Königsteinu.

Kalista Zdeněk (1900–1982), český historik, básník, překladatel a esejista. V letech 1919–1924 vystudoval historii, dějiny umění a klasickou archeologii na Filosofické fakultě UK, kde pak 1924–1933 působil jako asistent, po habilitaci roku 1933 jako docent. Za studentských let patřil k levicově orientované intelektuální avantgardě, v polovině 20. let přešel na pozice katolického spiritualismu. Badatelsky se zaměřil především na dobu pobělohorskou a problematiku barokní kultury v Čechách (monografie *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic*, 1932; edice *České baroko*, 1941). Za německé okupace vydal několik populárně historických knih s národně obranným podtextem, těsně po válce syntézu *Stručné dějiny československé* (1947) a soubor úvah *Cesty historikovy* (1947). Jeho jmenování profesorem se připravovalo od roku 1938, ale v souvislosti s uzavřením českých vysokých škol k němu nedošlo; v roce 1945 mu pak zabránil odpor komunistů. Po únorovém převratu 1948 musel pro své ideové postoje jako jeden z prvních odejít z univerzity. V roce 1951 byl zatčen a 1952 odsouzen ve vykonstruovaném procesu k 15 letům vězení. V roce 1960 byl propuštěn s podlomeným zdravím; obtížně se živil překlady, lektorováním, ediční prací. Teprve uvolnění konce 60. let mu na krátký čas umožnilo psát a publikovat vlastní díla, nastoupivší normalizace však znemožnila jeho další publikační činnost. Některé jeho studie a knihy vyšly v zahraničí či v exilových nakladatelstvích, jiné v samizdatech, mnohé zůstalo uloženo v rukopisech. V roce 1966 byl rehabilitován, ale teprve v roce 1968 se mohl na krátko vrátit na pražskou filosofickou fakultu jako mimořádný profesor; roku 1970 musel z univerzity opět odejít. V roce 1975 ztratil zrak; nicméně právě v té době dokončil své vrcholné syntetizující dílo *Tvář baroka* (Mnichov 1982; Praha 1992). Kalistovo zaměření na barok bylo motivováno nejen zájmem badatelským, ale i politickým: vyspělost české barokní kultury měla podpořit nesporný nárok Čechů na svobodný národní život. Od konce 30. let se soustředil na dobu Karla IV. a souvislost Karlova duchovního okruhu s italským humanismem a renesancí (*Karel IV. Jeho duchovní tvář*, Praha 1971). Překládal z francouzštiny, němčiny, italštiny a latiny. Posthumně vyšly jeho rozsáhlé dvoudílné paměti *Po proudu života* (1996–1997).

Kavka František (1920–2005), český historik. V letech 1945–48 vystudoval historii a klasickou filologii na Filosofické fakultě UK a poté působil jako středoškolský profesor; 1953–64 docent, od roku 1964 profesor starších českých dějin na Filosofické fakultě UK v Praze, 1958–1970

ředitel Ústavu pro dějiny Univerzity Karlovy v Praze. V roce 1970 musel z politických důvodů z univerzity odejít a 1971–80 pracoval ve Státním židovském muzeu; roku 1990 se vrátil na Filosofickou fakultu UK. Badatelsky se zaměřoval především na dobu Karla IV. (*Vláda Karla IV. za jeho císařství*, I–II, 1993; *Život na dvoře Karla IV.*, 1993; *Karel IV. Historie života velkého vladaře*, 1998), osobnost Zikmunda Lucemburského (*Poslední Lucemburk na českém trůně*, 1998), české dějiny 16. a 17. století (*Bílá hora a české dějiny*, 1962), historii rodu Rožmberků (*Zlatý věk Růží*, 1966) a dějiny Univerzity Karlovy (vedoucí autorského kolektivu *Stručných dějin Univerzity Karlovy*, 1964; jeden ze dvou hlavních redaktorů čtyřdílných *Dějin Univerzity Karlovy*, 1993–1998). Autor, resp. spoluautor četných vysokoškolských učebnic a skript.

Kisch Guido (1889–1985) německy hovořící právník a historik. Pocházel z početné intelektuálně založené německožidovské rodiny. Studoval na Německé univerzitě v Praze. Byl profesorem právní historie na univerzitách v Königsbergu a Halle. Před druhou světovou válkou emigroval do USA, kde pracoval pro American Academy for Jewish Research, a následně přednášel na univerzitě v Basileji. Soustavně se zabýval dějinami židovstva ve středověku a publikoval z této oblasti řadu prací.

Kotrba Viktor (1906–1973), český historik architektury, pracovník památkové péče a výtvarný teoretik. Narodil se v bavorském Günzburgu jako syn řezbáře Viktora Kotrby (1875–1938) a bratr českého malíře a restaurátora Františka Kotrby (1907–1972), pozlacovače a restaurátora Karla Kotrby (1910–1985), řezbáře a restaurátora Heřmana Kotrby (1913–1989), malíře, pozlacovače a rámaře Josefa Kotrby (1920–2008) a historičky umění Marie Anny Kotrbové (*1925). V letech 1926–1930 studoval architekturu a pozemní stavitelství na technických vysokých školách v Mnichově a v Karlsruhe a dějiny umění na univerzitě v Mnichově; 1931–1937 pracoval v architektonické kanceláři J. Stockara-Bernkopfa v Brně, 1937–1938 spolupracoval se svým otcem na inventarizaci sbírek v muzeu Thaulow v Kielu, 1940–1958 působil ve Státní památkovém úřadu, 1958–1965 vedl oddělení architektury v Ústavu teorie a dějin umění ČSAV. Byl členem redakční rady časopisu *Umění* a členem rady Klubu Za starou Prahu. Vedle praxe a teorie památkové péče se zabýval českou gotickou a barokní architekturou, zvláště pak dílem Petra Parléře, pozdně gotickou architekturou a barokní gotikou. Autor monografií *Levočský oltář majstra Pavla* (1955) a *Česká barokní gotika. Dílo Jana Santiniho-Aichla* (1976) a několika popularizačních publikací, věnovaných konkrétním památkám.

Lemberg Eugen (1903–1976), německý historik a sociolog z Čech; otec historika Hanse Lemberga (1933–2009). Vystudoval historii, slavistiku a germanistiku na německé univerzitě v Praze, kde se roku 1937 habilitoval ze sociologie; 1930–34 asistent na univerzitě v Münsteru, 1934–1939 profesor na německém klasickém gymnáziu v Praze. Za druhé světové války byl aktivní v propagaci sudetoněmeckých úderných oddílů, byl členem NSDAP a z této pozice koordinoval školství v severních Čechách. 1946 odešel do Hessenska, kde se stal docentem na Pedagogickém institutu v Kasselu; od roku 1952 byl profesorem sociologie vzdělání na Vysoké škole pedagogického výzkumu ve Frankfurtu nad Mohanem. Byl členem Collegia Carolina.

Lemberg Hans (1933–2009), německý historik; syn historika a sociologa Eugena Lemberga (1903–1976). Těžiště jeho práce představovaly dějiny střední a východní Evropy, především českých zemí, Ruska a Polska. 1990–96 byl prezidentem vědecké rady Herderova institutu (společnosti vědců pro podporu bádání historických, sociálně vědeckých a kulturních otázek východní Evropy se sídlem v Marburgu) Mezi témata jeho četných prací se řadí dějiny česko-německých vztahů, především se zřetelem na období první československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava. Autor několika monografií a editor pramenných souborů, z nichž nejrozsáhlejší je čtyřdílná dokumentace k dějinám Němců východně od Odry a Nisy 1945–1950 (2000–2004). Nejen v Collegiu Carolinu, ale také jako člen a dlouholetý předseda Česko–německé a Německo–slovenské historické komise se Lemberg věnoval přeshraniční spolupráci německých, českých a slovenských historiků, přičemž usiloval o vzájemné porozumění při posuzování dějinných událostí. Tematický a chronologický záběr jeho díla se klene od 18. přes 19. po 20. století. V posledních letech svého vědeckého působení se věnoval aktuálním dobovým tématům – citlivým otázkám národního separování, nucené migrace, etnické čistoty a vyvražďování národů.

Macek Josef (pseud. Schwarz Josef) (1922–1991), český historik-medievista. V letech 1945–1948 vystudoval historii na Filosofické fakultě UK a Státní školu archivní; 1948–1952 pracovník Státního historického ústavu, 1952–1970 ředitel Historického ústavu ČSAV. 1952–1960 člen korespondent, od 1960 akademik ČSAV; 1960–1969 člen ústředního výboru KSČ, 1964–1970 poslanec Národního shromáždění, resp. Sněmovny lidu Federálního shromáždění. Tématem jeho studií bylo nejprve husitské hnutí (*Husitské revoluční hnutí*, 1952; *Prokop Veliký*, 1953; *Tábor v husitském revolučním hnutí*, 1955–56; *Jan Hus*, 1965; *Jiří z Poděbrad*, 1967), později italská renesance (*Cola di Rienzo*, 1965) a jagellonské období v českých zemích. Jako mladý komunista se v 50. letech stal předním režimním historikem,

v 60. letech však stanul na reformních pozicích a v říjnu 1968 odmítl v parlamentu hlasovat pro smlouvu o dočasném pobytu sovětských vojsk na československém území. Na počátku normalizace byl zbaven všech funkcí, vyloučen z KSČ a Historický ústav, který budoval a vedl, byl reorganizován. Doma nemohl publikovat, proto vydával v zahraničí. Zkoumal mnohovrstevnatý náboženský, kulturní a společenský život dvojího lidu (katolíků a utrakvistů) ve vírou rozdělené české společnosti, již vládli katoličtí králové, podporovaní husitskou většinou. Náboženské dějiny zahrnují v jeho pojetí dějiny každodenních politických střetů, historii učené i laické, nábožensky ovlivněné literatury, intelektuálních univerzitních debat, lidové zbožnosti, konfesní tolerance a hledání nových vizí uspořádání společnosti (humanismus, asketismus Jednoty bratrské). Posmrtně vyšla (mj.) jeho třídílná syntetická monografie *Jagellonský věk v českých zemích* (1992–1998).

Machilek Franz (*1934), německý historik a archivář, pocházející z Moravy. Vystudoval filosofii, teologii, germanistiku a historické vědy na Filosofické vysoké škole St. Stefan v Augsburgu a Filosoficko-teologické vysoké škole v Dillingenu a na universitě v Mnichově. Zpočátku působil pedagogicky na Archivní škole v Mnichově, také byl odborným pracovníkem Státního archivu v Mnichově. Přednášel archivnictví, středověké dějiny a historické vědy na universitě v Bambergu.

Molnár Amedeo (1923–1990), český protestantský teolog a historik. Po maturitě na klasickém gymnáziu v Praze (1942) absolvoval teologický kurs při synodní radě Českobratrské církve evangelické; na sklonku druhé světové války působil jako vikář v Železném Brodě. V letech 1945–1948 studoval paralelně na Husově evangelické bohoslovecké fakultě a na Filosofické fakultě UK v Praze; absolvoval studijní pobyt na univerzitě ve Štrasburku. 1947–1950 asistent Husovy evangelické bohoslovecké fakulty v Praze, 1950–1962 docent, od 1962 profesor Komenského evangelické bohoslovecké fakulty v Praze, od 1964 profesor Evangelické valdenské fakulty v Římě; 1957–1960 vědecký pracovník Ústavu pro českou literaturu ČSAV. Ve své vědecké činnosti se zaměřoval především na historii evropských reformních církevních hnutí (*Valdenští. Evropský rozměr jejich vzdoru*, 1973) a na specifiku české reformace a její role v širším kontextu evropské civilizace (Husovo místo v evropské reformaci, 1966); spoluautor syntetického díla *Dvanáct století církevních dějin* (s Rudolfem Říčanem, 1973). Překladatel středověké latinské poezie.

Nový Rostislav (1932–1996), český historik. V letech 1951–1956 studoval archivnictví a pomocné vědy historické na filozofické fakultě UK. Po studiu působil nejprve v Státním

ústředním archivu v Praze; v roce 1958 se vrátil na filozofickou fakultu UK jako pedagog. 1964 obhájil kandidátskou práci, ale rok 1968 na následná normalizace mu znemožnily habilitaci; docentem se stal až v roce 1990. Jeho odborná a publikační činnost se zaměřovala především na dějiny středověku a na středověkou diplomatiku. Od roku 1992 byl vedoucím redaktorem časopisu *Dějiny a současnost*, od roku 1993 se podílel také na vydávání *Sborníku archivních prací*. V letech 1990–1996 byl členem vědecké archivní rady ministra vnitra, dále zasedal v heraldické komisi Parlamentu ČR a heraldické komisi při Archivu hlavního města Prahy.

Píša Vladimír (1918–2003), český historik umění a pracovník památkové péče. Po maturitě na obchodní akademii pracoval jako bankovní úředník. 1949 nastoupil do služeb pražského magistrátu; 1951–1958 referent Ústředního národního výboru hlavního města Prahy pro památkovou péči a muzea; 1958–1983 vedoucí pracovník Pražského střediska státní památkové péče a ochrany přírody, 1965–1983 vedoucí odboru stavební archeologie. 1949–1963 postupně dálkově vystudoval dějiny umění a archeologii na Universitě Karlově. Významná byla jeho spolupráce s dr. Dobroslavem Líbalem, která vyústila v práci *Příspěvek k poznání půdorysného vývoje historického jádra Prahy v období raného feudalismu*. Ve své publikační činnosti se soustřeďoval na otázky a zásady památkové péče v Pražské rezervaci a její údržbu a revitalizaci památkového fondu. Publikoval převážně ve sborníku Klubu Za Starou Prahu *Ochrana památek*, ve sborníku *Staletá Praha* a ve *Zprávách památkové péče*. O významu jím zkoumaných nálezů a objektů svědčí rozsáhlé citace v soupisu památek Prahy vydaných v nakladatelství Academia v publikacích *Umělecké památky Prahy I: Staré Město a Josefov* (2000) a *Umělecké památky Prahy II: Nové Město a Vyšehrad* (2000). Jeho teoretický předpoklad opevnění Malé Strany, který ve svém počátku měl značně hypotetický charakter, byl nakonec prokázán archeologickým výzkumem.

Schamschula Walter (*1929), německý slavista, literární historik a překladatel. Vystudoval slavistiku, romanistiku, anglistiku a germanistiku na frankfurtské univerzitě a na univerzitě v Marburgu; poté přednášel češtinu a českou literaturu na frankfurtské univerzitě. Od roku 1970 profesor jazykovědné a literární bohemistiky na Univerzitě v Berkeley (USA). Ve své vědecké práci se zabývá ruskou, především však českou literaturou, a to od jejích počátků až po 20. století; v německém jazyce sepsal třísvazkové *Dějiny české literatury* (1990), které představují vrchol jeho badatelské práce, a monografii o Jaroslavu Haškovi (1989).

Schroubek Georg R. (1922–2008) německý etnolog a folklorista, pocházející z Prahy. Po propuštění ze sovětského zajetí se vyučil knihkupcem v Mnichově a posléze zde založil

periodikum *Prager Nachrichten* (1963). Vystudoval folkloristiku na univerzitě v Mnichově a stal se ředitelem Institutu komparace německé folkloristiky na mnichovské univerzitě. Zabýval se tématy „Poutě a ztráta vlasti“, zkoumal lidovou zbožnost a národní předsudky ve středoevropském prostoru. Autor knihy *Wallfahrt und Heimatverlust. Ein Beitrag zur religiösen Volkskunde der Gegenwart* (1968).

Sladek Paulus (OSA) (1908–2002), německý katolický kněz a teolog z českých zemí. Narodil se jako Friedrich Sladek v Třebenicích v českoněmecké rodině. Studoval teologii na německé univerzitě v Praze a stal se kazatelem pro německou akademickou mládež v pražském kostele Svatého Salvátora. V roce 1926 vstoupil do augustiniánského řádu v Praze a přijal řeholní jméno *Paulus* (Pavel). V roce 1946 se podílel na založení Ackermannovy obce a od roku 1980 byl jejím spolkovým duchovním rádcem a do roku 1981 vedoucím „Katolického pracoviště pro vyhnance z vlasti – Jih“. Mezníkem se v této době stalo jeho kázání v Haidmühle při německo-české bohoslužbě poblíž české hranice, při němž prosil jménem svých krajanů za odpuštění všeho bezpráví, způsobeného Čechům. Zbytek života prožil v Německu. V roce 1990 se účastnil znovuobnovení malostranského augustiniánského kláštera při kostele sv. Tomáše.

Slapnicka Helmut (1916–2006), rakouský právník, politolog a lexikograf. V letech 1934–1938 vystudoval práva na Německé univerzitě v Praze; 1971–1980 docent, od 1980 profesor východoevropského státního práva na univerzitě ve Štýrském Hradci. Zabýval se právními dějinami střední a východní Evropy, zvláště pak českých zemí a Československa; autor četných studií a knižních monografií *Zwischen Zentralismus und Föderalismus. Die staatlichen Gestaltungsversuche eines übernationalen Österreich und die Sudetendeutschen* (1953), *Die sozialistische Kollektivperson. Funktion und Struktur der juristischen Person in den europäischen Volksdemokratien* (1969), *Österreichs Recht ausserhalb Österreichs. Der Untergang des österreichischen Rechtsraums* (1975). Soustavně se věnoval biografické lexikografii ve vztahu k rakouským a českým dějinám; dlouholetý spolupracovník *Rakouského biografického slovníku* (*Österreichisches biographisches Lexikon*), jeden z vydavatelů a hlavních redaktorů *Biografického lexikonu k dějinám českých zemí* (*Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmisches Länder*) vydávaného Collegiem Carolinem v Mnichově.

Sousedík Stanislav (*1931), český filosof. Po maturitě se zapsal na Cyrilometodějskou teologickou fakultu v Litoměřicích, studia však nedokončil. V letech 1956–1958 absolvoval vojenskou službu u technického praporu, 1959–1963 pracoval jako stavební dělník a 1964–1968 externě studoval filozofii a němčinu na Filosofické fakultě UK. V roce 1968 zahájil

aspiranturu ve Filosofickém ústavu ČSAV, ale po třech letech byl odtud z politických důvodů propuštěn. Nastoupil do Pedagogického ústavu J. A. Komenského ČSAV jako editor latinských spisů J. A. Komenského a pracoval zde až do roku 1989. Na podzim 1990 začal přednášet filozofii na Filosofické, posléze na Katolické theologické fakultě Univerzity Karlovy; 1991–1993 docent, od 1993 profesor UK. Patří do okruhu žáků Jana Patočky. Od roku 1965 navštěvoval jeho přednášky, po Patočkově nuceném odchodu z filosofické fakulty docházel do kroužku „posledních Patočkových žáků“, kde se seznámil také s analytickou filozofií. Filozoficky je zakotven v aristotelské metafyzice a v dílech jejích vykladačů, především Tomáše Akvinského a Jana Dunse Scota. Ztrátu metafyzické perspektivy, k níž došlo v průběhu vývoje novověké filozofie, považuje za nedostatek, který má nepříznivé důsledky pro vědecký status teologie, přijatelnost víry a společenský život v širokém smyslu. Pokouší se oživit metafyzickou tradici jejím prohloubeným poznáním a konfrontací se současnou filozofií analytického zaměření. Sousedíkovy publikované práce se týkají hlavně dějin české filozofie 17. století. Jeho syntetické dílo *Filosofie v českých zemích mezi středověkem a osvícenstvím* (1998) poskytuje nezvyklý výhled na duchovní dějiny této oblasti. V roce 2004 s kruhem svých posluchačů založil periodikum *Studia neoaristotelica. Časopis pro analytickou scholastiku*.

Waldstein-Wartenberg Angelus (OSB), celým jménem Karl Albrecht Oldřich Jan Nepomuk Antonín Hilarius Bonaventura Felicitas Hubertus Maria Lapidata Waldstein-Wartenberg (*1933), německý katolický kněz a pedagog; příslušník česko-německého šlechtického rodu Waldsteinů-Wartenbergů. Do roku 1945 žil s rodiči na zámku v Doksech. Po vysídlení studoval na gymnáziu v Ettalu, které ukončil maturitou, a poté katolickou teologii na mnichovské univerzitě. Od roku 1951 je členem benediktinského řádu a v roce 1956 byl vysvěcen na kněze. Působil jako vedoucí internátu, profesor a ředitel gymnázia v Ettalu a současně jako duchovní poradce Ackermann-Gemeinde. Usiloval o smíření mezi Čechy a Němci.

Walf Knut (*1936), německý církevní právník. Vystudoval filozofii, katolickou teologii, právní vědy a církevní právo na univerzitách v Mnichově a Freiburgu. Od roku 1977 profesor kanonického práva a státního církevního práva na univerzitách v Nijmegenu, ve Freiburgu, Saarbrückenu a Washingtonu. V letech 1978–1996 byl členem výkonného výboru mezinárodního časopisu pro teologii *Consilium* a od roku 2009 je stálým spolupracovníkem časopisu *Orientierung* (Zürich).

Witetschek Helmut (1933–2015), německý politolog. Studoval filozofii, teologii, historii a politické vědy na univerzitách v Dillingenu a Mnichově; poté působil jako archivář, v letech

1969–70 docent Vysoké školy pedagogické v Eichstättu, od roku 1970 profesor politologie na Katolické univerzitě v Eichstättu-Ingolstadt. V letech 1970– 2001 člen Výboru pro vzdělání Katolické akademie v Bavorsku.

Živsa Irena (...). Kdo byla Irena Živsa, nelze dohledat; žijící autoři nevědí, o koho se jedná.